

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ

TRADICIJA
UPODOBITVE NOŠE
NA KAMNITIH
SPOMENIKIH
RIMSKE PETOVIONE

THE TRADITION OF
REPRESENTATION
OF COSTUMES ON
STONE MONUMENTS
OF THE ROME
POETOVIO

PTUJ, 2024

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ

TRADICIJA
UPODOBITVE NOŠE
NA KAMNITIH
SPOMENIKIH
RIMSKE PETOVIONE

THE TRADITION OF
REPRESENTATION
OF COSTUMES ON
STONE MONUMENTS
OF THE ROME
POETOVIO

Katalog razstave / Exhibition catalogue

PTUJ, 2024

MEMORIAE

IULIAE CVBITAE
OBSEQVENTISSI
MAE ERARIS SIMAE
PROPTER PIETATEM
CONIUGIOVAE
VIXIT AN NXX MEN
VHID XIII A PV L
LV PV SMILEG XIII
GEME IULIAE GLA
FILIA SVPERSTIS
ET TIBERIDOSTIAA
MATERESV IVFC

Vsebina

Contents

Uvod	5
Introduction	
Elementi antičnih motivov na nošah	6
Elements of antique motifs on costumes	
Vojaški nagrobniki	8
Military tombstones	
Posvetni kamniti spomeniki	10
Secular stone monuments	
Družinski nagrobniki	12
Family tombstones	
Sakralni spomeniki	14
Sacral monuments	
Javni in zasebni spomeniki	16
Public and private monuments	
Osebni in oblačilni nakit	18
Personal and attire jewellery	
Zaključek	21
Conclusion	
Katalog	23
Catalogue	
Literatura	30
Literature	

Uvod

Introduction

Petoviona je bila v rimskem času središče različnih dejavnosti, med katerimi so bile pomembne obrti s svojimi delavnicami.

Bila je tudi pomembno križišče cest in vodnih poti in prav to je bilo podlaga za razvoj kamnoseških obrti. Kamnolomi s sloji odličnega belega marmorja na bližnjem Pohorju in možnost dovoza marmorja iz današnjega Gummerna, nekoč kraja v Noriku, po vodni poti ter dobre trgovske povezave so odločilno vplivali na odlično izdelavo javnih, zasebnih ali nagrobnih spomenikov izredne kakovosti.

Petoviona je imela trgovsko povezavo s sosednjimi mesti in provincami, pa tudi po Rimskem cesarstvu. Med prebivalci je bilo mnogo priseljencev, ki so v mesto prinesli različno znanje in kulturo. S trgovci in uradniki so prišli tudi potujoči obrtniki, med njimi kamnoseki oziroma klesarji, ki so svoje znanje širili tudi v Petovioni, kjer se je pod njihovim vodstvom razvijala kakovostna obrt. Poznavanje grških umetniških stvaritev se je odražalo tudi na klesarskih izdelkih petovionskih umetnikov. To dokazuje velika stela s prizorom Orfejeve zgodbe ali grškega junaka Herakleja, ki z onega sveta vodi nazaj v tuzemeljsko življenje Alkestido, pa podobe v mitrejih. Uporaba tudi drugih kamnin, belega apnenčevega peščenjaka in peščenca je od klesarskih mojstrov terjala veliko znanja.

Pomembna je bila trgovina z izdelki, narejenimi iz marmorja iz pohorskih in drugih kamnolomov v kakovostnih petovionskih klesarskih delavnicah. Petovionske marmorne izdelke so namreč našli tudi v sosednjih rimskih mestih in provincah.

In Roman times, Poetovio was a centre for various activities, among which artisan workshops were important.

This pivotal intersection of roads and the waterway was, among other things, the basis for the development of stone-cutting crafts in Roman Poetovio. Nearby quarries with excellent layers of white marble in Pohorje and the possibility of transporting marble from present-day Gummern, once a town in Noricum, via waterway, combined with trade connections, had a decisive influence on the high-quality production of public and private monuments or tombstones.

Poetovio established trade connections with neighbouring cities and provinces as well as within the Roman Empire. Many of the population's immigrants brought different knowledge and cultures to the city. Alongside merchants and officials, travelling artisans, including stonemasons and carvers, spread their expertise throughout Poetovio, where quality craftsmanship developed under their leadership. Knowledge of Greek artistic creations was reflected in the stone products of Poetovio artists, such as the large stelae depicting a scene from the story of Orpheus or the Greek hero Heracles, who leads Alcestis back to earthly life from the other world, and images in Mithraeums. The use of other rocks as well, such as white limestone and sandstone, required a lot of knowledge from stonemasons.

Trade in marble products from Pohorje and other quarries and quality stonework workshops of Poetovio was significant, as Poetovio products have been found in neighbouring Roman cities and provinces.

Elementi antičnih motivov na nošah

Elements of antique motifs on costumes

Na prostoru med Slovenskimi goricami in Haložami je bilo v preteklosti odkritih mnogo ostalin, ki kažejo na bogastvo rimske Petovione. Med spomeniki v Pokrajinskem muzeju Ptuj - Ormož so tudi mnogi kamniti spomeniki z upodobitvami rimskih legionarjev, prebivalcev Petovione ali božanstev. Vse te upodobitve so predstavljene figuralno in reliefno in na njih se lahko seznanimo z njihovo kulturo oblačenja in krašenja.

Elemente antičnih motivov na nošah (npr. pokrivala, pričeske, nakit, gumbe, okrasne zaponke ali fibule, pasove, okrasne bordure, obuvala) zasledimo tudi na upodobitvah v vseh umetnostnih zvrsteh v različnih kulturnozgodovinskih obdobjih. V luči kiparskih stvaritev predstavljamo na izbranih kamnitih spomenikih iz kulturnozgodovinskih obdobjih na Slovenskem, s poudarkom na Ptujskem, tradicijo antičnih motivov noše na figuralnih kipih in reliefnih figuralnih upodobitvah. Čeprav so rokodelci v kamnoseških in rezbarskih delavnicah ter kiparji v vseh umetnostnozgodovinskih obdobjih snovali posvetne in sakralne kipe ter reliefe v duhu svojega časa, lahko na njih zaznamo tudi posamezne motive, prenesene iz antike. Obenem je bil pomemben tudi namen kiparskega dela: lahko je bilo javno, sakralno, arhitekturno ali nagrobno. Povezava z antičnimi motivi je najbolj opazna na kiparskih delih 19. stoletja, ko so se kiparji potrudili zelo natančno upodobiti detajle noše. Z 20. stoletjem in uveljavljenostjo sodobnih kiparskih prvin in smeri ter pogledov na umetnost se v stvaritvah kiparskih del motivi noše popolnoma modernizirajo.

Many remains have been previously discovered in the area between the Slovenske gorice and the Haloze, indicating the wealth of the Roman Poetovio. Among the notable monuments housed within the Ptuj Ormož Regional Museum are numerous stone monuments that depict Roman legionaries and soldiers, as well as residents of Poetovio, deities, and various public monuments. Depicted people and deities are presented figuratively and in relief. We can learn from these depictions about their culture of dressing and adorning themselves.

Elements of antique motifs on costumes (e.g. headdresses, hairstyles, jewellery, buttons, decorative pins or fibulae, belts, decorative bordure, footwear) can also be seen in depictions in all artistic genres within the framework of cultural and historical periods. In the light of sculptural creations, we present selected stone monuments from cultural and historical periods in Slovenia, Ptuj with the surroundings, the tradition of antique motifs on costumes on figural statues or relief figural depictions. Although artisans in stone and carving workshops and sculptors created secular and sacral statues and reliefs throughout recorded art history, we can also detect individual motifs carried over from antiquity. At the same time, the purpose of the sculptural work was important: public, sacred, architectural or sepulchral. The connection with antique motifs can best be seen in the sculptural works of the 19th century when the sculptors made an effort to depict the details of the costume very precisely. With the advent of the 20th century establishing contemporary and modern sculptural elements and trends, as well as evolving artistic perspectives in the creations of sculptural works, costume motifs were completely modernised.

Nagrobnik družine Tita Vaberija Celsina, 2., 3. stoletje;
Ptuj, Rabelčja vas

Part of the tombstone of *Titus Vaberius Celsinus* family,
2nd, 3rd century; Ptuj, Rabelčja vas

Del reliefne plošče z upodobitvijo glumačev, okoli 1580; Vurberk

Part of the relief plaque depicting jesters, around 1580; Vurberk

Vojaški nagrobniki

Military tombstones

Na upodobitvah rimske vojaške opreme so predstavljeni oklepi, ki so jih nosili samo višji vojaški poveljniki, na ramenih in okoli pasu pa so imeli okrasne kovinske našitke (aplike). Legionarji so bili oblečeni v kratko togo, delni ali verižni oklep, obuti v sandale, nosili so čelado (večinoma s perjanico), plašč ter golenice in obuvala, ki so segala do sredine goleni. Oboroženi so bili z bodalom, mečem, kopjem, sulico in ščitom, nosili so torbo, sekiro in lonec.

Srednjeveška in zgodnjenovoveška oblačila lahko zaradi redko ohranjenih kamnitih kipov oziroma reliefov povežemo z antičnim oblačilnim videzom samo na osnovi viteških nagrobnikov in te primerjamo z antičnimi vojaškimi kipi ali nagrobniki in pepelnicami. V umetnostnozgodovinskih dobah se je pri viteških nagrobnikih ohranilo nekaj skupnih značilnosti, predvsem upodabljanje pokojnika v noši, z orožjem, insignijami in heraldičnimi znaki.

A depiction of Roman military attire represents armour worn only by senior military commanders. In addition to the armour, they wore decorative metal patches (appliques) on their shoulders and around the waist. Legionaries were dressed in a short tunic, partial or chain armour, sandals, a helmet (most had a plume), a cloak, shin guards and shoes that reached to the middle of the shin. They were armed with a dagger, sword, pike, spear and shield and carried a bag, axe and pot.

In the Middle Ages and the Early modern period, clothing associated with an antique clothing appearance, due to the rarely preserved stone statues or reliefs, are based only on knightly tombstones compared to antique military statues or tombstones and ashtrays. In the art-historical eras, some common features of the knight's tombstone have been preserved, especially the depiction of the deceased in costume, with weapons, insignia and heraldic signs.

Nagrobnik – kenotaf Friderika IX. Ptujskega, po 1438;
Ptuj, Ptujski grad

Tombstone – cenotaph of Friedrich IX. of Ptuj, after 1438;
Ptuj, Castle Ptuj

Rimski nagrobnik – kenotaf Marka Petronija Klasika,
druga četrtina 1. stoletja; Videm pri Ptuju

Roman tombstone – cenotaph of *Marcus Petronius Classicus*,
second quarter of the 1st century; Videm pri Ptuju

Posvetni kamniti spomeniki

Secular stone monuments

Posvetne kamnite spomenike predstavljajo nagrobniki, sarkofagi in pepelnice. Na njih so upodobljeni družinski člani pri različnih vsakodnevni in priložnostnih opravilih. Na teh upodobitvah lahko opazimo obleko, popestrjeno s fibulami in pasom, ter nakit.

Motiviko posvetne kamnite figuralike na kamnitih spomenikih iz srednjega in novega veka lahko primerjamo z antičnimi upodobitvami noš na moških in družinskih nagrobnikih, redko pa na nagrobnikih z upodobljeno samo žensko figuro.

Secular stone monuments include tombstones, sarcophagi, and ashtrays. These monuments depict family members performing various everyday and casual tasks. Their attire is embellished with fibulae, belts, and jewellery.

The motifs of secular stone figures can be compared to stone monuments from the Middle Ages and the New Age with ancient depictions of costumes on men's and family tombstones, and rarely is only a female figure depicted on the tombstones.

Kip bradatega moža, pred 1200 (?); Velika Nedelja

The statue of a bearded man, before 1200 (?); Velika Nedelja

Del družinske pepelnice z reliefno upodobitvijo vojaka
legije XIII dvojne Fanija Florentina, 2. stoletje; Velika Nedelja, grad

Part of the family ashtray with a relief of a soldier of
legio XIII Gemina, Fannius Florentinus, 2nd century; Velika Nedelja, castle

Družinski nagrobniki

Family tombstones

V pročeljih strehastih pokrovov tipičnih petovionskih pepelnic in v reliefnih nišah nagrobnih stel so prikazani doprsni družinski portreti moža, žene in enega ali več otrok v antični noši. Na novoveških meščanskih družinskih protestantskih nagrobnikih – epitafih so upodobljeni mož, žena in otroci. Klečeče figure so oblečene v nošo pozne renesanse in baroka.

Bust family portraits of husband, wife and children, one or more, in antique costume are shown on the fronts of the conical lids of typical Poetovian ashtrays and in the relief niches of the tomb stelae. On New Age bourgeois family Protestant tombstones-epitaphs, a husband, wife and children are depicted. The kneeling figures are dressed in late Renaissance and Baroque costume.

Nagrobnik – epitaf Mattesa Hassa; reliefna upodobitev družine Hass, okoli leta 1587; Ptuj, cerkev sv. Jurija

Tombstone – epitaph of Mattes Hass; relief representation of the Hass family, around 1587; Ptuj, Church of Saint George

Družina v niši nagrobnika, 3. stoletje; Ptuj, Panorama

Family depicted in the niche of a tombstone, 3rd century; Ptuj, Panorama

Sakralni spomeniki

Sacral monuments

Petoviona je bila v svojem času eno največjih in najbolj razvitih panonskih mest. Svet antičnih verovanj je bil izredno bogat, pisan in razčlenjen. Rimljani so spoštovali božanstva vseh verstev in jih enačili s svojimi. Postavljali so jim posvetilne plošče, oltarje, kipe in spomenike.

Srednjeveško sakralno figuraliko lahko povežemo z mnogoštevilnimi rimskimi božanstvi. Iz obdobja srednjega veka imamo na Ptujskem ohranjene številne kakovostne kamnite kipe svetnikov in svetnic ter reliefe, ki so pomemben del slovenske in srednjeevropske umetnostne zapuščine.

In its time, Poetovio was one of the largest and most developed Pannonian cities. The world of ancient beliefs was extremely rich, colourful and disaggregated. The Romans respected the deities of all religions and equated them with their own. Dedicatory plaques, altars, statues and monuments were erected to them.

We can connect parallels between the many Roman deities and medieval sacral figurative art. From the period of the Middle Ages, we have preserved many high-quality stone statues and reliefs of saints in, which are an important part of Slovenian and Central European art heritage.

Del kipa sedeče boginje Epone, 2. stoletje; Ptuj, tržnica

Part of a statue of a seated goddess Epona, 2nd century;
Ptuj, market square

Kip Device Marije iz skupine Marijinega oznanjenja,
med letoma 1431 in 1440; Ptujška Gora

The statue of Virgin Mary from the Annunciation group,
between 1431 and 1440; Ptujška Gora

Javni in zasebni spomeniki

Public and private monuments

Ptuj z okolico slovi po zelo bogati kulturnozgodovinski dediščini iz skoraj vseh zgodovinskih obdobj. O tem nas prepričujejo številni arheološki, etnološki, umetnostni in zgodovinski spomeniki. Prav gotovo je antični Ptuj premogel celo vrsto javnih spomenikov, a so se njihovi sledovi v vseh stoletjih izgubili ali zbrisali.

Zaradi številnih požarov na Ptuj so meščani svetemu Florjanu, zaščitniku pred požari, postavili javne spomenike. Svetnik je večinoma upodobljen v antični vojaški opravi, v oklepu in s čelado na glavi.

Sledi elementov antične noše zasledimo tudi na kipih, ki krasijo vrtno plastiko, javno in zasebno. V parku baročnega dvorca Dornava so bili postavljeni kipi starogrških izobražencev, oblečenih v antična dolga oblačila.

Ptuj and its surroundings are famous for their very rich cultural and historical heritage, which covers almost all historical periods. Many archaeological, ethnological, art and historical monuments convince us of this. Certainly, ancient Ptuj had a whole series of public monuments, but traces of them were lost or erased over the centuries.

Due to numerous fires in Ptuj, the citizens erected public monuments to Saint Florian, the protector against fires. Most often, he is depicted in ancient military costume, in armour and with a helmet on his head. Traces of the elements of antique costume can also be seen on the statues that adorn gardens, public and private. In the park of the baroque Dornava manor, statues of ancient Greek educated men dressed in ancient long clothes were placed.

Kip svetega Florjana, začetek 18. stoletja; Ptuj, Ptujski grad
The statue of Saint Florian, early 18th century; Ptuj, Ptuj Castle

Del kipa rimskega vojskovodje ali cesarja, 1.–4. stoletje;
Petoviona

Part of a statue of a Roman military leader or emperor,
1st- 4th century; Poetovio

Osebni in oblačilni nakit

Personal and attire jewellery

Na kamnitih spomenikih pri reliefnih figuralnih upodobitvah na oblačilih opazimo tudi v stilizirani obliki predstavljen različni osebni in oblačilni nakit. Standardne oblike nakita (prstani, zapestnice, broške, ogrlice, verižice, ovratnice, uhani, igle, zaponke in drugo) se uporabljajo predvsem za osebno krašenje ali kot okras na noši. Oblačilni nakit ima predvsem uporabno funkcijo. K tovrstnim okrasom obleke spadajo zaponke, pasne sponse in okraski za pasove in obutev, gumbi, igle, deli obeskov in drugo. Pomembno uporabno in okrasno funkcijo pri zapenjanju obleke imajo tudi gumbi. Uporabljali so jih že v rimskem času, vendar tedaj še niso bili tako pogosti kot okrasna zaponka, fibula. Gumbi so bili izdelani tako iz kosti kot tudi iz kovine. Oblika, velikost, material in način pritrditve gumbov na blago so v stoletjih doživeli številne modne spremembe.

On stone monuments in relief figural depictions of clothing, we can also see various personal and attire jewellery presented in a stylised form. Standard forms of jewellery (rings, bracelets, brooches, necklaces, chains, collars, earrings, pins, buckles and others) are mainly used for personal adornment or as decoration on attire. Attire jewellery has a useful function above all else. Such clothing decorations include brooches, belt buckles as well as belt and shoe decorations, buttons, pins, parts of pendants, and more. Buttons also have an important, useful and decorative function when fastening a dress. They were already used in Roman times, but at that time, they were not as common as the decorative buckle, the fibula. Buttons were made of both bone and metal. The shape, size, material and method of attaching buttons to the fabric have undergone many fashionable changes over the centuries.

Gumb, bron, 1.–4. stoletje; Ptuj, Zgornji Breg

Button, bronze, 1st-4th century; Ptuj, Zgornji Breg

Gumb, jeklena žica, konec 19. stoletja

Button, steel wire, end of the 19th century

Zapestnica, zlato, smaragd, steklena masa,
druga polovica 2. stoletja – začetek 3. stoletja; Ptuj, Ljudski vrt

Bracelet, gold, emerald, glass mass,
second half of the 2nd century early 3rd century; Ptuj, Ljudski vrt

Zapestnica, železo, 19. stoletje

Bracelet, iron, 19th century

Zaključek

Conclusion

Petoviona je bila v svojem času eno največjih in najbolj razvitih panonskih mest s sedeži državnih uradov in obrtniških delavnic.

Bližnji rimski kamnolomi so kamnosekom iz petovionskih obrtniških delavnic omogočili, da so z veliko znanja in spretnosti iz kamnite gmote izklesali stavbne elemente ali podobe, skulpture antičnih junakov in božanstev na rimskih posvetnih in javnih spomenikih ter na vojaških in posvetnih nagrobnikih.

In its time, Poetovio was one of the largest and most developed Pannonian cities, with state offices and craft workshops.

Remains of the past suggest that the city's proximity to Roman quarries and the exceptional skill of its stonemasons played a pivotal role in its development. The Poetovian stonemasons knew how to use stone and carve building elements or images, sculptures of ancient heroes and deities on Roman secular and public monuments and military and secular tombstones.

Katalog

Catalogue

Legenda / Legend

Petoviona / Poetovio

Zasebna last = Private property

črka = letter

grob = grave

prva polovica = the first half

druga polovica = the second half

in = and

Okrajšave / Abbreviations

stol. = stoletje / century

vel. = velikost / size

v. = višina / height

d. = dolžina / length

š. = širina / width

o. = obseg / extent

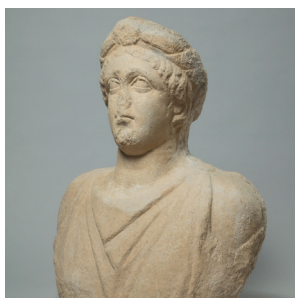
ok. = okoli / around

pr. = premer / diameter

lit. = literatura / literature

str. = stran / page

*Prosto stoječe /
Self standing*

1. Dopsje boginje Velike matere (Magna Mater) / Bust of the Great Mother Goddess (Magna Mater), kopija / copy; 4. stol.; Ptuj, Zgornji Breg.
Lit.: M. Vomer Gojkovič, 2014, str. 47.

*Na steni /
On the wall*

2. Reliefna plošča z upodobitvijo vzvišenih dojilj (Nutrices Augustae) in posvetilnim napisom / Relief plaque depicting the exalted Wet nurces (Nutrices Augustae) with a dedicatory inscription, kopija / copy; 2. ali 3. stol.; Ptuj, Panorama,
Lit.: M. Vomer Gojkovič, I. Žižek, 2008, str. 82.

Vitrina / Showcase 1

3. Ogrlica; steklena masa / Necklace; glass paste, d. 100 cm, 2., 3. stol.; Ptuj, Rabelčja vas.
PMPO, R 13790
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 116. Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 52.

4. Ogrlica; umetna masa / Necklace; plastic, d. 35 cm, druga polovica 20. stol.
Zasebna last

5. Zapestnica; steklo / Bracelet; glass, pr. 7 cm, o. 23,5 cm, prva polovica 20. stol.
PMPO, AKC 303 ZGO

6. Zapestnica; steklo / Bracelet; glass, pr. jagod 0,4 cm, druga polovica 1. stol.; Ptuj, Ljudski vrt.
PMPO, 09LV160/04
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2015, str. 56.

7. Zapestnica; gagat / Bracelet; jet, vel. 6,7 cm, 3., 4. stol.; Ptuj, Rabelčja vas.
PMPO, R 13651
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 104.

8. Zapestnica; bron, steklo / Bracelet; bronze, glass, vel. 6,7 cm x 6,5 cm, 4. stol.; Ptuj, Zgornji Breg.
PMPO, R 3202
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 119. Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 52.

9. Zapestnica; železo / Bracelet; iron, d. 18,0 cm, 1840–1850.
PMPO, UO 1926 DP
Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 64.

10. Zapestnica; železo / Bracelet; iron, d. 18,0 cm, 1840–1850.
PMPO, UO 1927 DP
Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 64.

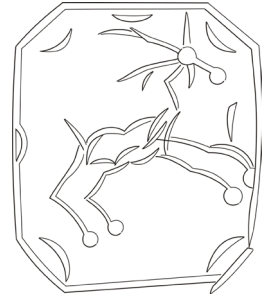
11. Prstan; zlato, karneol / **Ring;** gold, carnelian, pr. 1,75 cm, 3. stol.; Ptuj, Srednješolski center. PMPO, 80CP001/004
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 105. Kolar, Vomer Gojkovič, 1918 str. 50.

12. Pečatni prstan; bron / **Signet ring;** bronze, pr. 2,2 cm × 2,3 cm, 4. stol.; Petoviona PMPO, R 2809
Lit.: Jevremov, 1983, str. 41.

13. Pečatni prstan; medenina / **Signet ring;** brass, vel. 2,4 cm × 2,3 cm, prva polovica 19. stol. PMPO, ZGO 817/2018
Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 60.

14. Prstan; srebro / **Ring;** silver, v. 1,96 cm, š. 1,47 cm, pr. 2,2 cm × 1,5 cm, 2. do 3. stol.; Ptuj; Rabelčja vas. PMPO, 77BV001
Lit.: Korošec, 1993, str. 263–269.

15. Pečatni prstan, železo / **Signet ring;** iron, vel. 3,3 cm × 2,6 cm, 1820–1860. PMPO, ZGO 812a/2018
Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 60.

16. Pečatni prstan; bron / **Signet ring;** bronze, vel. 2,1 cm × 2,45 cm, 2., 3. stol.; Ptuj, Panorama. PMPO, R. 8203 – A 604
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 91.

17. Pečatni prstan; kovina / **Signet ring;** metal, vel. 3,0 cm × 2,9 cm, 1820–1860. PMPO, ZGO 814/2018
Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 60.

Vitrina / Showcase 2

18. Prikaz noriško-panonske ženske noše: dve fibule, pasna spona s pasnimi okovi in našitki / Presentation of a Norico-Pannonian women's costume: two fibulae, belt clasp with belt fittings and stripes, 1., 2. stol.; Zgornja Hajdina. PMPO, R 1011, R 1034, R 2222, R 1975, R 2223
Lit.: Jevremov, 1983, T. 5: 1.

19. Okrasna sponka; bron / **Ornamental clasp;** bronze, d. 5,95 cm, 1.–4. stol.; Petoviona. PMPO, R 1889b Lit.: Vomer Gojkovič, 1992, str. 103.

20. Zaponka; medenina / **Brooch;** brass, d. 7,9 cm, š. 2,0 cm, 19. stol. PMPO, UO 1928 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 60.

21. Zaponka; medenina, biserovina / **Brooch;** brass, mother-of-pearl, v. 7,8 cm, š. 1,8 cm, 1815–1848. PMPO, UO 1929 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 60.

22. Broška; medenina, posrebrnen baker / **Brooch;** brass, silver plated copper, d. 4,0 cm, š. 5,0 cm 1875–1900. PMPO, UO 1924 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 64.

23. Kameja; oniks / **Cameo;** onyx, vel. 2,6 cm × 1,48 cm, 2., 3. stol.; Ptuj. PMPO, R 1006 Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 102. Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 52.

24. Fibula; bron / **Fibula;** bronze, pr. 4,65 cm, 3., 4. stol.; Ptuj, Zgornji Breg. PMPO, R 1039 Lit.: Mikl Curk, 1976, str. 23. Jevremov, 1983, str. 37.

25. Broška; slonova kost / **Brooch;** ivory, leather, velvet, pr. 4,72 cm, ok. 1815. PMPO, UO 1925 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 64.

26. Fibula; bron / **Fibula,** bronze, vel. 5,26 cm × 5,22 cm, d. trna 5,22 cm, 2. do 4. stol.; Ptuj, Rabelčja vas. PMPO, 81DD022/01 Lit.: Vomer Gojkovič, 1996, str. 282.

27. Fibula; bron / **Fibula;** bronze, d. 6,57 cm, 1. stol.; Petoviona. PMPO, R 1047 Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 118. Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 46.

28. Broška; srebro, železo, ahat / **Brooch;** silver, iron, agate, d. 7,9 cm, 1875–1900. PMPO, UO 1892 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 64.

29. Gumb; kost / **Button;** bone, pr. 1,6 cm, 1.–4. stol.; Ptuj, Rabelčja vas. PMPO, 89PB023/64

30. Gumb; kost / **Button;** bone, pr. 1,4 cm, 20. stol. Zasebna last

31. Gumb, kost / Button; bone, vel. 4,1 cm × 3,1 cm, 1.-4. stol.; Ptuj, Zgornji Breg PMPO, R 3309

32. Gumb; tombak / **Button;** tombac, pr. 3,6 cm, 17. stol. PMPO UO 1935 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 58.

33. Gumb; bron / **Button;** bronze, pr. 5,1 cm, 1.-4. stol.; Spodnja Hajdina. PMPO, R 741 Lit.: Mikl Curk, 1976, str. 19.

34. Gumb; tombak / **Button;** tombac, pr. 3,2 cm, 17. / 18. stol. PMPO, UO 1934 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 57.

35. Gumb; kovina, steklo / **Button;** steel, glas, pr. 2,3 cm, okoli 2000. Zasebna last

36. Gumb; bron / **Button;** bronze, v. 1,5 cm, pr. 3,4 cm, 1.-4. stol.; Spodnja Hajdina. PMPO, R 742 Lit.: Mikl Curk, 1976, str. 19.

37. Gumb; jeklena žica / **Button;** steel wire, v. 1,4 cm, pr. 2,3 cm, konec 19. stol. PMPO, UO 1931 DP Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 58.

38. Gumb; bron / **Button,** bronze, v. 0,4 cm, pr. 1,2 cm, 1.-4. stol.; Ptuj, Vičava. PMPO, R 77304

39. Gumb; medenina / **Button;** brass, v. 1,7 cm, pr. 1,7 cm, ok. 1900. PMPO, UO 1606 DP

40. Gumb; bron / **Button;** bronze, v. 1,0 cm, pr. od 2,7 cm do 0,4 cm, 1.-4. stol.; Ptuj, Zgornji Breg. PMPO, R 77181

41. Gumb; medenina / **Button;** brass, pr. 3,1 cm, 19. / 20. stol. PMPO, ZGO 811/2018 Lit.: Kolar, Vomer Gojkovič, 2018, str. 58.

42. Pasna spona s pasnimi okovi, ki sestavljajo napis FELIX UTERE, bron / Belt clasp with belt fittings forming the inscription FELIX UTERE; bronze, spona / clasp: d. 4,1 cm, š. 3,3 cm, okovi / fittings: črka X: d. 4,1 cm, š. 2,6 cm, črka T: d. 2,7 cm, š. 2,7 cm, črka E: d. 2,6 cm, š. 1,51 cm, 2. stol.; Petoviona; Ptuj, Osnovna šola Breg. PMPO, 110B025/01, 110B017/02, 110B031/03, R 3069
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2015, str. 68, 70.

43. Pasna spona; kovina / **Belt clasp;** metal, vel. 4,2 cm × 4,2–3,1 cm, druga polovica 20. stol. Zasebna last

44. Pasna spona; bron / **Belt clasp;** bronze, vel. 4,2 cm × 2,5 cm, druga polovica 4. stol.; Ptuj, Zgornji Breg PMPO, R 3106

45. Pasna spona; kost / **Belt clasp;** bone, vel. 4,6 cm × 4,3 cm, 2. stoletje; Ptuj, Zgornji Breg PMPO, R 1037
Lit.: Jevremov, T. 4, št. 3.

46. Pasna spona; umetna masa, kovina / **Belt clasp;** plastic, metal, d. 5,7 cm, š. 3,4 cm, 20. stol. Zasebna last

47. Pasni našitki; bron / **Belt stripes;** bronze, vel. 2,4 cm, 4. stol.; Ptuj. PMPO, R 13593
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 120.

48. Pasna spona; bron / **Belt clasp;** bronze, vel. 4,6 cm × 2,3 cm, 1. do 4. stol.; Ptuj, Vičava PMPO, R 6446
Lit.: Vomer Gojkovič, Žižek, 2008, str. 120.

49. Dvodielna zaponka; medenina / **Two-piece clasp;** brass, vel. 7,2 cm × 2,7–4,0 cm, 20. stol. Zasebna last

50. Dvodielna zaponka; medenina, umetna masa / **Two-piece clasp;** brass, plastic, vel. 7,2 cm × 2,7–4,0 cm, 20. stol. Zasebna last

Vitrina / Showcase 4

51. Okrasni figurici mladenke in mladeniča, ki sta upodobljena v rokokojski noši in obuta v sandale antične oblike; porcelan / Decorative figurines of a young woman and a young man, depicted in Rococo costume and wearing sandals of antique form; porcelain, o. 11,1 cm in 10,5 cm, v. 24,5 cm in 23,8 cm, 18. stol. PMPO, UO 20 DP, UO 21 DP

*Prosto stoječe /
Self standing*

52. Bog Mitra, oblečen in obut v tedanjo perzijsko nošo, kopija – pomanjšana replika / The god Mithras, dressed in contemporary Persian costume, copy - a reduced-scale replica, sredina 2. stoletja; Spodnja Hajdina, I. mitrej. PMPO, RL 142A Lit.: Vomer Gojkovič, Djurić, Lovenjak, 2011, str. 40–41. Kolar, Vomer Gojkovič, 2024, str. 25.

Literatura

Literature

I. Mikl Curk, 1976. *Poetovio I. Katalogi in monografije*, 13. Ljubljana : Narodni muzej Slovenije.

B. Jevremov, 1983. *Nakit skozi arheološka obdobja*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj.

N. Kolar, M. Vomer Gojkovič, 2018. *Svet krašenja, nakit – statusni simbol ali izziv = The world of personal adornment, jewellery - status simbol or challenge : katalog razstave : exhibition catalogue*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož.

N. Kolar, M. Vomer Gojkovič, 2024. *Iz muzejske gipsoteke = From the museum's gypsotheque : katalog razstave : exhibition catalogue*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož.

P. Korošec, 1993. *Srebrni rimski prstan s Ptuja – Rabelčja vas. Zaščitne raziskave leta 1977. Ptujski arheološki zbornik. Ob 100-letnici muzeja in muzejskega društva*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj, str. 263–269.

M. Vomer Gojkovič, 1992. *Nakit, magična moč oblike*. Ljubljana : Cankarjev dom.

M. Vomer Gojkovič, 1996. *Grobišče pri Dijaškem domu v Rabelčji vasi na Ptuju. Ptujski zbornik VI*. Ptuj : Zgodovinsko društvo Ptuj, str. 229–312.

M. Vomer Gojkovič, 2014. *Tretji petovionski mitrej = Third Mithreum in Poetovio*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož.

M. Vomer Gojkovič, B. Djurić, M. Lovenjak, 2011. *Prvi petovionski mitrej na Spodnji Hajdini*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož.

M. Vomer Gojkovič, I. Žižek, 2008. *Rimski vsakdan v Petovioni = Roman everyday life in Poetovio : katalog razstave : exhibition catalogue*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj.

M. Vomer Gojkovič, I. Žižek, 2015. *Pot v neznano, grobišča rimske Petovione = Path beyond, cemeteries of roman Poetovio : katalog razstave : exhibition catalogue*. Ptuj : Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož.

RAZSTAVA / EXHIBITION

**TRADICIJA UPODOBITVE NOŠE NA
KAMNITIH SPOMENIKIH RIMSKE
PETOVIONE / TRADITION OF
DEPICTING COSTUMES ON THE
STONE MONUMENTS OF ROMAN
POETOVIO**

Grad Ptuj, 9. november 2024 – 2. marec 2025 /
Ptuj Castle, November 9th, 2024 – March 2nd, 2025

Avtorici / Authors:

Nataša Kolar, Mojca Vomer Gojkovič

Jezikovni pregled / Slovene language editor:

Darja Gabrovšek Homšak

Prevod / Translation:

Tanja Ostrman Renault, Suzana Lara Krause, Matthew
Krause

Razstavno gradivo / Exhibition material:

Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož (PMPO) / Regional museum
Ptuj - Ormož, zasebna last / private property

Konserviranje razstavnega gradiva /

Preservation of exhibition material:

Danilo Goričan

Fotografije / Photographs by:

Boris Farič, Nataša Kolar, fotodokumentacija PMPO /
Photo documentation PMPO

Risbe / Drawings:

Nejka Uršič

Pedagoška dejavnost in odnosi z javnostmi /

Pedagogical activity and public relations:

Renata Čeh, Metka Stergar

Grafično oblikovanje / Graphic design:

TAK kolektiv, Ljubljana

Tisk / Printed by:

Propaganda.si

Postavitev razstave / Setting up the exhibition:

Nataša Kolar, Mojca Vomer Gojkovič,
Nejc Fekonja, Vinko Pondelak, Miha Žuran

**TRADICIJA UPODOBITVE NOŠE NA
KAMNITIH SPOMENIKIH RIMSKE
PETOVIONE / TRADITION OF
DEPICTING COSTUMES ON THE
STONE MONUMENTS OF ROMAN
POETOVIO**

Uredili / Editor:

Nataša Kolar, Mojca Vomer Gojkovič

Besedila / Texts:

Nataša Kolar, Mojca Vomer Gojkovič

Kataloški opisi / Catalogue descriptions:

Nataša Kolar, Mojca Vomer Gojkovič

Jezikovni pregled / Slovene language editor:

Darja Gabrovšek Homšak

Prevod besedila / Text Translation:

Tanja Ostrman Renault, Suzana Lara Krause,
Matthew Krause

Razstavno gradivo / Exhibition material:

Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož (PMPO), zasebna last /
Regional Museum Ptuj - Ormož (PMPO), private property

Fotografije / Photographs by:

Boris Farič, fotodokumentacija PMPO /
Photo documentation PMPO

Risbe / Drawings:

Nejka Uršič

Oblikovanje / Design:

TAK kolektiv, Ljubljana

Tisk / Printed by:

Propaganda.si

Naklada / Printing: 200

Založil / Published by:

© 2024 Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož /
Regional Museum Ptuj - Ormož

Zanj / For:

dr. Aleksander Lorenčič, direktor / director

Razstavo in tisk publikacije sta omogočila /

The exhibition with catalogue was made possible by the:
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije /
Ministry of Culture of Republic of Slovenia

Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož /
Ptuj - Ormož Regional Museum

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ

POKRAJINSKI
M U Z E J
P T U J
O R M O Ž

